

(177. 3.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is bij de wet te regelen, de verdeeling over de Staatsbegrooting en de begrooting van Nederlandsch-Indië, van de uitgaven welke voortvloeien uit de op 24 Juli 1901 te Berlijn gesloten overeenkomst tusschen de Nederlandsche en de Deutsche Regeering, betreffende het tot stand brengen van kabelverbindingen met hare koloniale bezittingen in Azië:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De uitgaven, voortvloeiende uit de op 24 Juli 1901 te Berlijn gesloten overeenkomst tusschen de Nederlandsche en de Deutsche Regeering, betreffende het tot stand brengen van kabelverbindingen met hare koloniale bezittingen in Azië, komen voor de helft ten laste van de Staatsbegrooting en voor de wederhelft ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

*De Minister van Financiën,**De Minister van Koloniën,*

(177. 4.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

(Met een schetskaartje.)

In den laatsten tijd is niet alleen door de Nederlandsche Regeering (1), maar ook door de Regeeringen van Duitschland en Frankrijk het vraagstuk van de telegraphische verbinding met de in andere werelddeelen gelegen bezittingen ernstig overwogen en het verkrijgen door de Vereenigde Staten van Amerika van koloniale belangen in Oost-Azië, heeft ook daar te lande het vraagstuk doen ter hand nemen.

Onze bezittingen in Oost-Azië zijn thans wel is waar langs verschillende wegen voor het moederland telegraphisch bereikbaar (2), maar elk dier wegen loopt, zooals uit het bij deze Memorie gevoegde schetskaartje kan blijken, ten slotte uit op Singapore en Penang, omdat aldaar de eenige kabels landen, die ons eilandenrijk met het vaste land van Azië verbinden. Werd dan ook het telegraphisch verkeer over de Straits-Settlements belemmerd, Nederland zou van alle telegraphische gemeenschap met Nederlandsch-Indië verstoken zijn. En al moge nu de ervaring gedurende het bijna dertigjarig tijdvak waarin de „Eastern Extension Australasia and China Telegraph Company” op eene wijze, die alleszins waardeering verdient, in het telegraphisch verkeer van Nederlandsch-Indië met daarbuiten gelegen landen heeft voorzien, in dit opzicht geruststellend zijn, zij mag er niet toe leiden om voor de behoefte aan meer dan één verbinding en wel van verbindingen die onderling geheel van elkaar onafhankelijk zijn, het oog te sluiten.

Intusschen doet zich voor Nederland het kabelvraagstuk in eenigszins anderen vorm voor dan voor eene groote mogendheid. Kan eene groote mogendheid zich als einddoel voor oogen stellen het verkrijgen van eene verbinding van hare overzeesche bezittingen met het moederland, die elk gebied van eene andere groote mogendheid vermijdt, voor Nederland is — ook bij eene andere gelegenheid werd er reeds op gewezen (3) — het verkrijgen van zulk eene volstrekt onafhankelijke verbinding uitgesloten; niet alleen, zelfs niet in de eerste plaats, wegens de aanzienlijke kosten, die het tot stand brengen daarvan vorderen zou, maar bovenal wegens het gemis van de voor een kabelverbinding van die lengte onmisbare steunpunten op Nederlandsch grondgebied. Voor Nederland staat dus geen andere weg open dan te trachten door aansluiting aan de verbindingen die andere mogendheden met het Oosten tot stand zoeken te brengen en door, zoo noodig, tot het tot stand brengen daarvan mede te werken,

(1) Vgl. *Handelingen* 1899—1900 II, bladz. 430 en 431; Memorie van Antwoord Iste Kamer, Ind. begr. 1900 § 8; *Handelingen* 1899—1900 II, bladz. 1863.

Memorie van Antwoord IIde Kamer, Ind. begr., uitgaven in Indië, afd. VI; *Handelingen* 1900—1901, II, bladz. 404 en 462 en Memorie van Antwoord Iste Kamer, Ind. begr. uitgaven in Indië, afd. VI.

(2) 1°. Over Suez, hetzij over Emden-Vigo (Spanje) en verder over Malta, hetzij over Marseille-Bona (Algerië) en verder eveneens over Malta, hetzij over Mont Cenis-Malta; en van Suez over de kabels der „Eastern telegraph-compagny” naar Bombay, de landlijn door Britsch-Indië naar Madras en verder over de kabels der „Eastern Extension”;

2°. over Europeesche en Perzische landlijnen (via Djoulta-Feheran) door Britsch-Indië naar Madras en verder als sub 1°;

3°. over Europeesch en Aziatisch Turkije naar de Perzische Golf en verder over Engelsche kabels naar Britsch-Indië en over de landlijnen naar Madras en vervolgens als sub 1°;

4°. over Europeesch en Aziatisch Rusland naar Wladiwostock en vervolgens over de kabels der „Great-Northern” en „Eastern Extension” naar Singapore.

(3) Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende de Indische begrooting voor 1901, uitgaven in Indië, VIde Afdeling.

zich de beschikking over meer dan één telegraphische verbinding met het moederland te verzekeren. De omstandigheid dat de Oost-Indische Archipel, nadat de verschillende eilanden door telegraafkabels onderling verbonden zullen zijn, als het ware voorbestemd is om in de telegraafverbindingen, die andere mogelijkheden tot stand zoeken te brengen, een rol te vervullen, werkt het bereiken van dit doel uitermate in de hand. Eene eerste voorbereidende stap in deze richting werd gedaan met de verbinding van Java met de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo; een tweede is geschied door de bewilliging bij de begroting van Nederlandsch-Indië voor 1902 van de gelden voor eene telegraafkabelverbinding tusschen Borneo en Celebes, terwijl de eerste definitieve stap is gelegen in de overeenkomst met het Duitse Rijk, waarop thans de door art. 59 der Grondwet gevorderde goedkeuring van de Staten-Generaal wordt gevraagd.

De overeenkomst, waarvan hier sprake is, beoogt het gezamenlijk subsidieeren van eene onderneming wier taak het zal zijn eene kabelverbinding tot stand te brengen tusschen Menado en den telegraafkabel, die van Amerikaansche zijde gelegd zal worden tusschen de westkust van Noord-Amerika en de Philippijnsche eilanden. Die kabelverbinding zal gaan over een der eilanden van de Duitse Palau-groep (Palaos- of Pelew-eilanden), van waar bovendien een kabel zal uitgaan naar Shanghai, waar zich een Duitsch postkantoor met telegraafdienst bevindt. Hoewel ook deze laatste kabel aan Nederlandsch-Indië eene nieuwe telegraafverbinding met Europa via de Siberische landlijnen verschafft — welke laatste van Shanghai uit bereikt kunnen worden, hetzij over de kabels der Deense onderneming „Det Store Nordiske Telegraf Selskab” (Great Northern Telegraph Company) welke Shanghai via Nagasaki met Wladiwostok verbinden, hetzij over den Duitschen Rijkskabel van Shanghai over Kiautschou naar Cheefoo, den kabel Cheefoo-Taku en de landlijn Taku-Peking, beide door de Deense onderneming en de „Eastern Extension” gezamenlijk geëxploiteerd en de alleen door de Deense Maatschappij geëxploiteerde landlijn Peking-Kiahta — zoo ligt toch het belang voor Nederland en Nederlandsch-Indië hoofdzakelijk in de verbinding die zal worden verkregen met Noord-Amerika, dat, zooals bekend mag geacht worden, door kabels van tot verschillende nationaliteiten behoorende ondernemingen met Europa is verbonden.

Eene nieuwe onderneming, zooals bedoeld wordt, die te concurreeren zal hebben met bestaande ondernemingen welke door aanzienlijke subsidiën en een jarenlang genoten monopolie zich tot financieel zeer sterke lichamen hebben ontwikkeld, zou onbestaanbaar zijn als zij niet door een aanzienlijk staatssubsidie werd gesteund in die mate, dat de kans op een langdurigen en tot het uiterste gedreven tarievenstrijd bij voorbaat, als nuteloos, uitgesloten mag worden geacht. Voor de op te richten onderneming zal dat subsidie, zooals blijken zal uit art. 4 der overeenkomst, 1 400 000 Mark per jaar moeten bedragen, waarvan het Duitse Rijk, dat bij de verbinding met Shanghai een niet minder groot belang heeft dan bij die met den Amerikaanschen Pacific-kabel, het grootste deel zal dragen, terwijl Nederland's aandeel 375 000 Mark zal beloopt. In mindering van dat voor den tijd van uiterlijk 20 jaren te verlenen gezamenlijk subsidie komt echter hetgeen de onderneming als haar aandeel uit de opbrengst van het telegraafverkeer over de gesubsidieerde lijnen ontvangt, na aftrek van 10 pet., welke haar gelaten zullen worden, ten einde ook haar bij de ontwikkeling van het bedrijf te interesseeren.

De onderneming waarvan hier sprake is, zal, blijkens art. 2 van de overeenkomst, zijn eene Duitsch-Nederlandsche vennootschap, welker beheer aan het gemeenschappelijk toezicht van de beide regeeringen onderworpen zal zijn. In verband hiermede zullen hare statuten en de later daarin te brengen wijzigingen de goedkeuring van de beide regeeringen behoeven (1); zal de benoeming der directeuren, waarvan de eene Duitscher en de andere Nederlander zal moeten zijn, aan de goedkeuring van de respectieve regeeringen onderworpen moeten worden en zal elke regeering zich door een regeerings-commissaris bij de vennootschap doen vertegenwoordigen. Voorts zal het college van commissarissen voor ten minste 2/3 uit Nederlandsche of Duitse onderdanen moeten zijn samengesteld, terwijl van het gezamenlijke aantal leden van het college ten minste 1/4 Neder-

landsche en 1/4 Duitse onderdanen zullen moeten zijn. De eisch van Nederlandsch of Duitse onderdaan te moeten zijn is verder ook gesteld ten aanzien van de chefs der telegraafstations. De onderneming zal haren zetel waarschijnlijk te Keulen hebben, maar de mogelijkheid van eene andere keuze (Berlijn of 's-Gravenhage uitgezonderd) blijft open, voor het geval dat bij de vorming van het kapitaal overwegende bezwaren tegen de aanvankelijk gedane keuze aan den dag mochten treden. Overigens zal, terwijl elk van de beide regeeringen binnen haar gebied het toezicht heeft over de exploitatie van de lijnen der vennootschap, aan de gezamenlijke goedkeuring van beide regeeringen onderworpen zijn de vaststelling van de tarieven, het afsluiten van die overeenkomsten der ondernemers met andere telegraaf-ondernemingen, welke de richting aan de telegrammen te geven en de tarieven betreffen, alsook het sluiten van alle overeenkomsten der ondernemers met andere regeeringen.

De in art. 3 van de overeenkomst bepaalde termijn van 40 jaren, waarvoor aan de op te richten onderneming het landingsrecht voor de vereischte kabels en de bevoegdheid om deze te exploiteeren zal worden verleend, houdt verband met wat de ervaring tot nu toe omtrent den levensduur der kabels heeft geleerd. De bepaling aan het slot van het tweede lid van dit artikel stemt overeen met hetgeen te zelfder zake is bepaald in de concessie der „Eastern Extension Australasia and China Telegraph Company” voor de kabelverbindingen met de Straits en Australië.

Bij de bepaling van het aandeel dat ieder der beide regeeringen in het gezamenlijk subsidie zal hebben te dragen, is rekening gehouden en met het belang dat elk harer in meerdere of mindere mate heeft bij de verschillende deelen waaruit het ontworpen net bestaat en met hetgeen, door het maken van de kabelverbinding tusschen Balikpapan en Menado door Nederland alleen zal worden gedaan. Het overlaten in art. 2 der overeenkomst aan Duitschland alleen van de beslissing of de kabelsectie Yap-Guam door de op te richten onderneming dan wel door de ondernemers van den Amerikaanschen Pacific-kabel zal worden tot stand gebracht, bijaldien dit laatste voordeliger mocht blijken te zijn, houdt hiermede verband, zooals trouwens nader uit art. 4 der overeenkomst blijkt.

De Duitse Regeering toonde er veel prijs op te stellen, dat reeds bij deze gelegenheid aan de op te richten onderneming het recht zou worden verzekerd, om Nederlandsch-Indië ook tot uitgangspunt te kiezen voor wellicht later door haar in westelijke richting tot stand te brengen kabelverbindingen en om in dat geval het oostelijke net, waarop de overeenkomst rechtstreeks betrekking heeft, door uitsluitend voor transitverkeer bestemde kabels en zoo noodig door aan haar te verhuren draden (1) van de landlijnen van den Gouvernements-telegraaf met die westelijke kabels in verbinding te brengen.

Het tot stand komen van zoodanige nieuwe kabelverbindingen met buiten Nederlandsch-Indië gelegen landen, kan uit den aard der zaak slechts bevorderlijk zijn aan de ontwikkeling van handel en nijverheid in onze bezittingen en in art. 5 van de overeenkomst is dan ook eene toezegging in den gewenschten zin opgenomen. Echter is tevens overeengekomen, dat in geval de besproken verbindingen tusschen het oostelijk en een eventueel westelijk net tot stand mochten worden gebracht, aan de Indische schatkist een overeengekomen transittaks per woord zal zijn uit te keeren.

De tariefquaestie is overigens in hier voege geregeld, dat het tot stand komen van de nieuwe kabelverbindingen geen nadeeliger invloed kan hebben op de opbrengst van den Indischen telegraafdienst. Hetgeen de Indische schatkist tegenwoordig geniet als eindtaks van de telegrammen die over de bestaande verbindingen Nederlandsch-Indië bereiken of van daar naar buiten Nederlandsch-Indië gelegen landen verzonden worden, zal zij ook genieten van de telegrammen, die de nieuwe verbindingen volgen. Regeeringstelegrammen zullen tegen verminderd tarief worden verzonden, terwijl wanneer de op te richten onderneming, zooals wel niet zal uitblijven, voor dagbladtelegrammen een verminderd tarief invoert, daartoe door eene evenredige vermindering van de bedongen eind- en transittaksen zal worden medegewerkt.

Aangezien, zooals hooger reeds werd gezegd, Nederlandsch-

(1) Voor deze en andere hierna te bespreken, niet in de overeenkomst opgenomen bepalingen, wordt verwezen naar het slotprotocol, dat, als zijnde niet voor openbaarmaking bestemd, ter griffie wordt nedergelegd, terinzage uitsluitend voor de leden en onder voorwaarde van geheimhouding.

(1) „De Eastern Extension Australasia and China Telegraph Company” heeft de beschikking over een draad van den Gouvernements-telegraaf over Java ter verbinding van hare van West- en Oost-Java uitgaande kabelverbindingen met Singapore en Australië.

Indië als het ware voorbestemd is om in de telegraafverbindingen die andere mogendheden met het Oosten tot stand zoeken te brengen een rol te vervullen, is het voor de Deutsche regeering eene zaak van gewicht, dat de op te richten onderneming, bij welker welslagen zij een zoo groot financieel belang heeft, niet in haar mededingingsvermogen geschaad worde door hetgeen wellicht te eeniger tijd aan andere kabelondernemingen in Nederlandsch-Indië zou kunnen worden toegestaan. Daarom is in art. 6 der overeenkomst bepaald dat wanneer aan andere ondernemingen gunstiger voorwaarden mochten worden toegestaan, deze ook ten goede zullen komen aan de vennootschap die ter uitvoering van de overeenkomst zal zijn op te richten.

In art. 7 is eindelijk het Permanente Hof van Arbitrage aangewezen voor de beslechting van meeningsverschillen tusschen de beide gouvernementen, waartoe de uitlegging of uitvoering der overeenkomst aanleiding mocht geven.

Het andere wetsontwerp, waarop deze Memorie van Toelichting betrekking heeft, strekt om uit te maken, dat hetgeen eventueel aan subsidie zal zijn te betalen, door Nederland en door Nederlandsch-Indië gezamenlijk zal worden gedragen. Heeft het moederland er, bepaaldelijk uit een staatkundig oogpunt, onmiskenbaar groot belang bij, voor de telegraphische verbinding met Nederlandsch-Indië niet uitsluitend van de bestaande verbindingen afhankelijk te blijven — en om die reden zullen de uitgaven

ten laste van het Rijk eventueel te kwijten zijn uit het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting — ook Indië heeft er een onmiskenbaar belang bij om ook langs andere dan de nu bestaande wegen telegraphisch met het moederland verbonden te zijn en de directe en indirecte voordeelen, die van het tot stand komen van de beoogde nieuwe telegraafverbinding verwacht mogen worden, zullen voornamelijk aan de Indische schatkist ten goede komen. Vandaar dat wordt voorgesteld de helft der kosten door Nederland en de wederhelft door Indië te doen dragen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

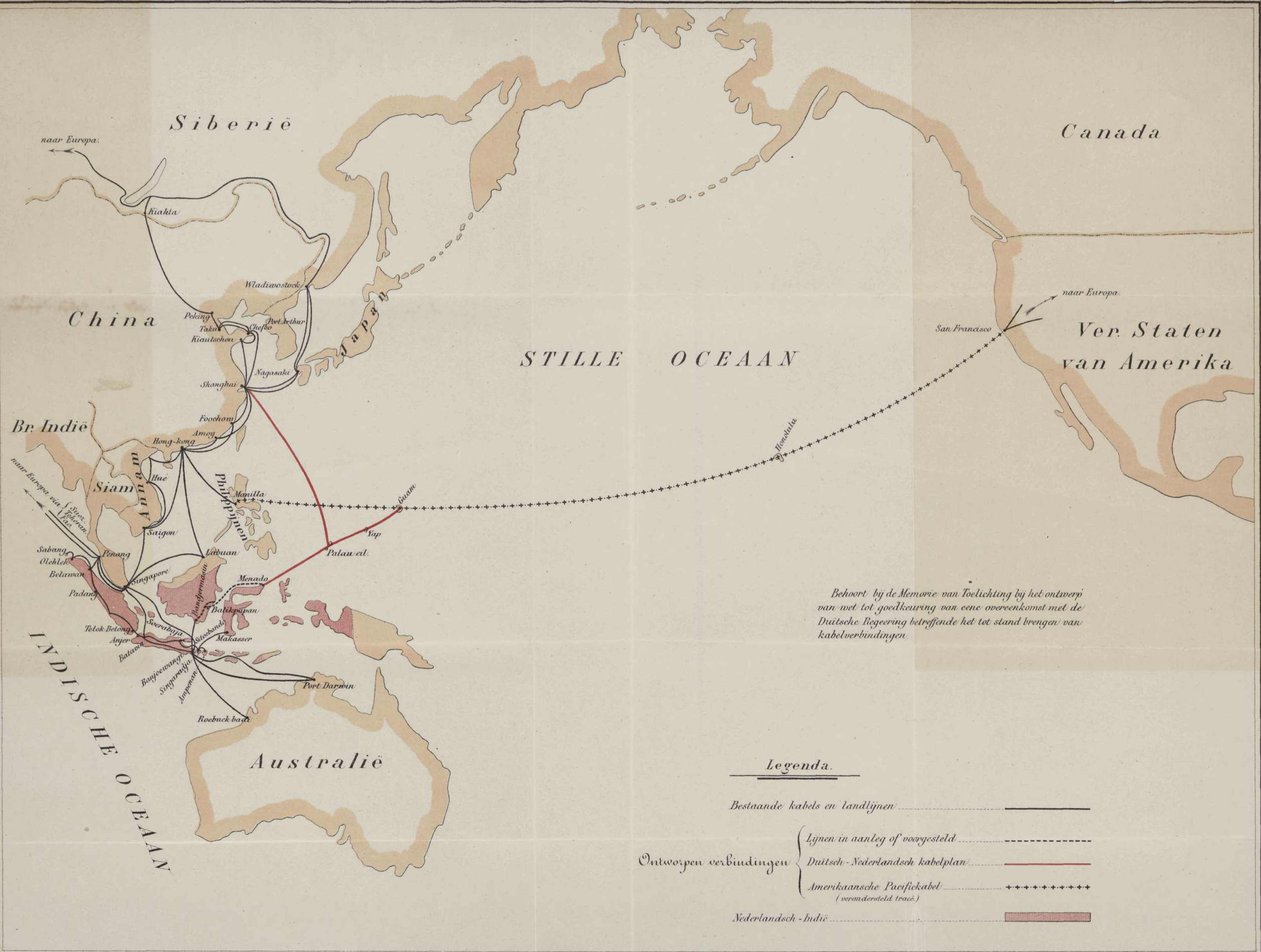
R. MELVIL VAN LYNDEN.

De Minister van Financiën,

HARTE VAN TECKLENBURG.

*De Minister van Oorlog,
ijdelijk belast met het beheer van het
Departement van Koloniën,*

J. W. BERGANSIUS.

Behoort bij de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot goedkeuring van eene overeenkomst met de Duitsche Regeering betreffende het tot stand brengen van kabelverbindingen.

Legenda.

- Bestaande kabels en landlijnen ..... —————
- Ontworpen verbindingen {
  - Lijnen in aanleg of voorgesteld ..... - - - - -
  - Duitsch-Nederlandsch kabelplan ..... —————
  - Amerikaansche Pacifickabel ..... + + + + +
  - (verondersteld tracé)
- Nederlandsch-Indië ..... [shaded box]